

державного керівництва монархією.

Серед арабських монархій присутній особливий принцип престолонаслідування, це так званий клановий принцип, коли монарха вибирає його сім'я. Ця особливість притаманна виключно азіатським монархіям Перської затоки. Якщо згадати престолонаслідування в Давньому Єгипті, то можна знайти дуже багато спільного.

Даний перелік особливостей не є вичерпним, але саме він найбільш точно характеризує стан сучасних монархій, як форм правління в світі, їх значення і відмінності сучасних монархій від їх історичних попередників.

Таким чином, можемо зробити висновок, що нині монархічна форма правління все ще лишається актуальною, однак в залежності від країни походження та національних традицій різняться за сферами та способами свого фактичного втілення.

#### **Список використаних джерел**

1. Чіркін В.Є. Нетипові форми правління в сучасній державі//Держава і право. 1994. №1.
2. Конституції нових держав Європи та Азії / За ред. Шаповала В.М. К., 2001.
3. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник/ За ред. В.О. Ріяки. –Київ: Юрінком Інтер, 2002.
4. Шаповал В. Державний лад країн світу: Довід.– К.: Укр. Центр Правн. Студій, 1999.– 320 с.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] : [Веб–сайт]. – Чіркін В.Є. Глава держави. Порівняльно–правове дослідження: наукове видання / В.Є. Чіркін. – М.: Норма, ИНФРА–М, 2013. – 240 с . – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua>
6. Алексєєв, А. Всі монархії світу [Електронний ресурс] /А.Алексєєв//Журнал Коммерсант Влада *raquo* ;.– 2003. – №32 (535).– Режим доступу: <http://kommersant/doc/404403>
7. Матеріали вільної енциклопедії «Вікіпедія», <http://ru.wikipedia/wiki>

**Курсант 107 групи Навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ**

**Семенович Анна Віталіївна<sup>1</sup>**

#### **ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОНЯТТЯ, СКЛАД, ВИДИ**

Проблеми, пов'язані з правопорушенням як загальноправовою категорією, займають одне з центральних місць у правовій науці. На жаль, за радянських часів питання, пов'язані з теорією правопорушень, були ідеологізовані; більшість статистичних даних, а також багато аналітичні матеріали, пов'язані з рівнем і якісним станом злочинності зазнавали цензури і не публікувалися у відкритій пресі.

Питання, проблеми неправомірної поведінки, ставили давньогрецькі філософи Сократ, Платон і Арістотель, генії середньовіччя Ш. Л. Монтеск'є, Г. Гегель, К. Кант, правознавці і філософи Ч. Беккарія, Ч. Ломброзо, Вольтер і Ж.Ж. Руссо, та багато сучасних авторів.

Повністю викоринити правопорушення не може жодне суспільство. У будь-якій країні проблеми неправомірної поведінки є особливо актуальними і практично значущими. В умовах перехідного періоду політичних, економічних і соціальних реформ спостерігається зниження життєвого рівня і втрата моральних орієнтирів у широких верств населення, розбалансованість всієї правоохоронної системи держави,

---

<sup>1</sup> Науковий керівник: Лазнюк Н.В.

загальне зростання правопорушень, включаючи найбільш тяжкі злочини - вбивства, розбійні напади, бандитизм.

Найбільш важливою задачею боротьби з правопорушеннями є їхнє попередження, усунення причин і умов, що породжують протиправні діяння. Успіх у боротьбі з правопорушеннями залежить від багатьох факторів. У їх числі і досягнення юридичної науки, покликані досліджувати питання юридичної відповідальності і правопорушень, виявити тенденції та сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства і *правозастосовної* практики.

У будь-якому суспільстві правопорушення протиставляється правомірній поведінці. У сфері правового регулювання поведінка особи може бути правомірною або неправомірною. Правомірні діяння відповідають нормам права, вимогам законів. Антиподом правомірної поведінки є поведінка неправомірною, та, яка суперечить нормам права. Неправомірною поведінкою виражається в правопорушеннях - актах, що порушують право..

Потреба в правовому розмежуванні діянь на правомірні і неправомірні викликана тим, що в реальній дійсності існує так зване «поле можливостей», яке представляє собою набір різних варіантів людської поведінки. Можливість порушень норм права закладена вже у самій природі людини як свідомо-вольової істоти, що має можливість вибору того чи іншого варіанту поведінки для досягнення своїх цілей та інтересів. Тому держава своєю примусовою силою змушена забезпечувати захист і дотримання правових норм.

Одні варіанти людського поведіння держава визнає корисними, важливими, правомірними, інші ж - незаконними. «У процесі суспільного життя відбувається розбіжність конкретних життєвих цілей, прагнень, інтересів з тими суспільно корисними еталонами (нормами) поведінки, які формуються правом» [1, с.77]. Одне і те саме діяння при різних історичних обставинах може оцінюватися державою і як злочин, і як проступок, і як юридично нейтральне поведінку.

Існує безліч його визначень і трактувань. Більшістю авторів правопорушення розуміється як протиправне, суспільно шкідливе діяння деліктоздатної особи. В.Д. Ардашкин пропонує таку дефініцію: «Правопорушення - це протиправне діяння деліктоздатної осіб, що порушує законні приватні та публічні інтереси» [2, с.54]. На думку В. Н. Хропанюк, «правопорушення - це винна поведінка правоздатності осіб, яка суперечить приписам норм права, завдає шкоди іншим особам і тягне за собою юридичну відповідальність» [3, с.314]. Найбільш повне визначення правопорушення сформулював А. А. Іванов, на думку якого «правопорушення - це суспільно-небезпечне, протиправне, винне діяння людини, що завдає шкоди особі, власності, державі чи суспільству в цілому» [4, с.10].

Правопорушення є юридичним фактом у вигляді неправомірного вчинку, що тягне виникнення охоронних правовідносин між порушником і державою.

Від правопорушення слід відрізнити казус (випадок), тобто об'єктивно-протиправне діяння, що містить окремі (але не всі) ознаки правопорушення. Казус, як правило, виникає в силу природно-правових обставин і не пов'язаний з волею і бажанням, яка його вчинила. Таким чином, тут відсутня така найважливіша ознака правопорушення, як винність особи, яка вчиняє діяння. Казус завжди являє собою невинне заподіяння шкоди, хоча за деякими своїми формальними ознаками і підпадає під поняття правопорушення.

Крім того, в теорії права виділяють зловживання правом, що не відноситься ні до правопорушення, ні до правомірної поведінки. Зловживання правом пов'язано з використанням свого права на шкоду іншим особам або з перетворенням суб'єктивного права однієї особи в непереборну перешкоду для інших суб'єктів права.

Правопорушення у цілому являють собою надзвичайно різноманітну сукупність протиправних діянь. Вони далеко не рівнозначні за рівнем і розміром шкоди, завданої

ними суспільних відносин [6, с.443].

За своєю структурою правопорушення – складне системне утворення. Склад правопорушення як правове поняття розкриває цю складну структуру. Наявність складу правопорушення є необхідною основою для всіх видів юридичної відповідальності, при цьому ознаки складу правопорушення, перш за все в публічно-правовій сфері, як і зміст конкретних складів правопорушень, повинні узгоджуватися з конституційними принципами демократичної правової держави.

Склад правопорушення, на думку А.В. Дьоміна, являє собою сукупність встановлених законом елементів, наявність яких дозволяє кваліфікувати діяння як певне правопорушення [7, с.169]. С.С. Алексєєв слушно зауважує, що «склад правопорушення - це наявність всіх складових фактів правопорушення елементів (суб'єкта, суб'єктивної сторони, об'єкта, об'єктивної сторони), що виступають у нерозривній єдності як вирішальна підстава юридичної відповідальності» [8, с.172].

Норма, яка містить склад правопорушення, являє собою загальне правило, під яке потрібно підвести вчинене діяння. Це загальне правило конкретизується в рішенні по конкретній справі і являє собою умовивід у вигляді вироку суду у кримінальній справі, рішення суду по цивільній справі, протоколу по адміністративному правопорушенню, наказу керівника організації, установи за результатами адміністративного (службового) розслідування і т.д. Поняття складу правопорушення допомагає на практиці визначити, є чи немає правопорушення в конкретній поведінці того або іншого суб'єкта права.

Склад правопорушення включає чотири складові: об'єкт, суб'єкт, об'єктивну і суб'єктивну сторони. Якщо хоча б один із цих елементів буде відсутній, не буде й самого факту правопорушення.

Об'єкт правопорушення - це суспільні відносини, на шкоду яким направлено правопорушення. Це різного роду публічні та приватні цінності: правопорядок, оподаткування, навколишнє природне середовище, власність, права і свободи людини, національна безпека і т.п.

Суб'єкт правопорушення - це деліктоздатний індивід чи організація, які вчинили правопорушення.

Об'єктивна сторона правопорушення - це характеристика протиправного діяння (час, місце, знаряддя, спосіб, обстановка вчинення правопорушення), розмір і характер шкідливих наслідків, а також причинний зв'язок між протиправним діянням і шкідливими наслідками [9, с.114-115].

Суб'єктивна сторона правопорушення включає свідомо-вольові ознаки правопорушення, а саме провину, мотиви і цілі правопорушника.

Різноманіття правових норм зумовлює і безліч різних видів правопорушень. Класифікація правопорушень - це розділ їх на окремі категорії за певними ознаками, а саме за наявності та розміру заподіяної шкоди, за суб'єктами, об'єкту посягання, формам провини, тривалості, поширеності (за кількістю, часу, територіальною ознакою) і т.п.

За галузевою ознакою правопорушення можна поділити на такі види: 1) кримінальні злочини - правопорушення підвищеної суспільної небезпеки, відповідальність за які передбачена кримінальним законодавством; 2) адміністративні проступки - правопорушення, за які передбачена адміністративна відповідальність; 3) цивільні делікти - правопорушення, за які передбачена цивільно-правова відповідальність; 4) дисциплінарні проступки - правопорушення, що тягнуть дисциплінарну відповідальність; 5) податкові правопорушення - правопорушення, відповідальність за які встановлена НК РФ; 6) конституційно-правові делікти - правопорушення, що тягнуть відповідальність відповідно до конституційного законодавства та інші. Окремі автори (як правило, працюють в галузевих науках) обґрунтовують існування фінансових, бюджетних, митних, екологічних, процесуальних

правопорушень.

За ступенем завданої шкоди правопорушення традиційно класифікуються на злочини і провини.

Результатом правопорушення може виступати як фактично заподіяна шкода, так і реальна загроза її заподіяння. Формальними є правопорушення, відповідальність вчинення яких настає незалежно від того, чи заподіяно реальний збиток, виникли чи ні негативні матеріальні наслідки [10, с.117].

За суб'єктними ознаками виділяються: 1) правопорушення, вчинені фізичними особами; 2) правопорушення, вчинені юридичними особами. У деяких - спеціально встановлених законом випадках - значними особливостями володіють правопорушення, суб'єктами яких виступають неповнолітні, жінки, посадові особи, індивідуальні підприємці, іноземні громадяни, рецидивісти і ін.

По об'єкту посягання правопорушення можна підрозділити на правопорушення в галузі економічних відносин; правопорушення у сфері управління; правопорушення в галузі соціально-побутових відносин тощо. Цю класифікацію можна продовжувати і далі.

Залежно від форми вини розрізняються навмисні і необережні правопорушення. У свою чергу, по цілях дії умисні правопорушення запропоновано класифікувати на правопорушення, спрямовані на досягнення конкретних цілей, і правопорушення, спрямовані на досягнення різних цілей [11, с.202].

За змістом об'єктивної сторони виділяють прості і складні правопорушення, маючи на увазі, що нерідко правопорушення відбуваються не тільки однією дією (бездіяльністю), але цілим рядом їх, завдаючи часом шкоду різним об'єктам. У тих випадках, коли порушення норми права має місце в результаті однієї дії (бездіяльності), в наявності просте правопорушення, а у всіх інших - складне.

Кожна класифікація певною мірою умовна, оскільки між різними правопорушеннями проявляється певний зв'язок.

Правопорушення - це шкідливе, протиправне, винне діяння, за яке нормами права передбачена юридична відповідальність. Правопорушення є юридичним фактом у вигляді неправомірного вчинку, що тягне виникнення охоронних правовідносин між порушником і державою.

#### **Список використаних джерел**

1. Кудрявцев В.Н. "Причини правопорушень", 1976
2. Ардашкін В.Д. "Охоронний механізм в праві і межі обмеження права і свобод людини", 1998
3. Хропанюк В.Н "Теорія держави і права", 1995
4. Іванов А.А. "Правопорушення і юридична відповідальність. Теорія і законодавча практика.", 2004
5. Бабаєва В.К. "Теорія держави та права", 2001
6. Демін А.В. "Теорія держави і права", 2002
7. Алексєєв С.С. "Загальна теорія права", 2009
8. Денисов Ю.А. "Загальна теорія правопорушення та відповідальності", 1983
9. Бабаєв В.К. "Теорія держави і права в схемах і визначеннях", 1998
10. Кудрявцев В.Н. "Правомірна поведінка: норма і патологія", 1982

**Курсант І-го курсу Навчально- наукового  
інституту №2 Національної академії  
внутрішніх справ**